

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

2. Гуменна Т.Я. Акмеологічне моделювання освітнього середовища / Т.Я. Гуменна // Вісник наукової школи педагогів "Акме". – Ульяновск: Ул. ГТУ. – Випуск 2. – 2009. – 85 с.

3. Деркач А.А. Розвиток професіонала в акмеологічному середовищі [Електронний ресурс] / А.А. Деркач, І.О. Соловійов. – Режим доступу: <http://cozap.com.ua/text/7215/index-1.html>

4. Дубасенюк О.А. Передумови розвитку акмеологічного середовища для підготовки педагога-професіонала: досвід і перспективи розвитку // Акмеологія – наука ХХІ століття: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. В.О. Огнев'юка. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 23 – 27.

5. Ніколаєску І.О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору: навчально-методичний посібник / І.О. Ніколаєску. – Черкаси: ОПОПП, 2012. – 54 с.

6. Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. – К.: Гнозис, 2004. – 684 с.

7. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика / за заг. ред. В. Калашника. – Х.: ФОРМ Співак, 2009. – 960 с.

8. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2015

УДК

Любомира Криницька, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки ПТО Львівського науково-практичного центру Інституту ПТО НАПН України, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

У статті висвітлено основні організаційно-економічні умови функціонування професійно-технічних навчальних закладів при децентралізації управління. Визначено напрями реалізації механізмів державного управління регіональною системою підготовки робітничих кадрів.

Ключові слова: організаційно-економічні умови, професійно-технічні навчальні заклади, децентралізація управління, робітничі кадри.

Літ. 3.

Любомира Криницька, кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник отдела экономики ПТО Львовского научно-практического центра Института ПТО НАПН Украины

ОРГАНИЗАЦИОННО ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ

В статье отражены основные организационно экономические условия функционирования профессионально-технических учебных заведений при децентрализации управления. Определено направления реализации механизмов государственного управления региональной системой подготовки рабочих кадров.

Ключевые слова: организационно экономические условия, профессионально-технические учебные заведения, децентрализация управления, рабочие кадры.

Liubomyra Krynytska, Senior Scientific Worker of Economics of Vocational Education Department Lviv Research Centre of the Institute of Vocational Education National Academy of Educational Sciences Of Ukraine

ORGANIZATIONALLY ECONOMIC OPERATING OF PROFESSIONAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The basic organizational and economic conditions of vocational schools functioning under the terms of decentralization are described. The strategy of the implementation of the mechanisms for regional system governing of training courses for workforce is defined.

Keywords: organizational and economic conditions, vocational school, decentralization of management, workforce.

Постановка проблеми. Сучасні соціально-економічної системи. Важливою трансформаційні процеси в Україні умовою такої широкомасштабної перебудови спрямовані на формування нової нашої країни є модернізація вітчизняної

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

професійно-технічної освіти, її реструктуризація, у тому числі впровадження децентралізованого управління та фінансування, підвищення автономії навчальних закладів.

Повноцінна та якісна діяльність сучасного професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ) потребує створення відповідних організаційно-економічних умов для професійної підготовки робітничих кадрів та успішного функціонування всіх компонентів педагогічної системи.

Аналіз наукових досліджень і публікацій.

Сучасна педагогічна наука і практика спрямована на розвиток професійної освіти відповідно до потреб економіки країни. У науковій літературі вивчення і розробка проблем підготовки робітничих кадрів здійснюються на перетині кількох наук: економіки, соціології, педагогіки, психології, менеджменту. Наукові основи організації професійного навчання робітничих кадрів були предметом уваги С. Батишева, А. Беляєва, В. Свистун, С. Гончаренко, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Щербак та ін.

В економічних науках цим проблемам присвячені роботи Л. Биченко, Д. Богині, І. Бондар, К. Бондарчук, О. Грішньої, Б. Данилишина, М. Долішнього, Е. Лібанової, О. Мартякова, Ю. Маршавіна, О. Мірошниченко, Г. Осовської, І. Петрової, А. Попова, В. Савченко.

Проте *невирішеними раніше частинами загальної проблеми державного управління системою професійної підготовки робітничих кадрів залишаються визначення та наукове обґрунтування організаційно-економічних умов функціонування професійних навчальних закладів на засадах децентралізації.*

Мета статті полягає у визначенні організаційно-економічних умов реалізації механізмів управління регіональною системою підготовки робітничих кадрів у професійних навчальних закладах, які забезпечуватимуть узгодженість їх дії й сприятимуть гармонізації відносин між регіональним ринком праці й ринком освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Стабілізація та подальше соціально-економічне зростання України багато в чому залежать від якісної підготовки робітничих кадрів, рівень компетентності яких забезпечить надання освітніх послуг населенню і виробництво продукції, конкурентоспроможної на світовому ринку. Провідною умовою забезпечення такого професійного рівня є спроможність професійно-технічної освіти реалізовувати сучасні економічні запити українського суспільства.

Ефективне управління є одним з головних

аспектів системи профтехосвіти, оскільки воно безпосередньо впливає на здатність використовувати виділене фінансування на виконання поставлених цілей. Управління системою підготовки робітничих кадрів здійснюється через різні механізми: правові, фінансові, організаційні, соціального партнерства, децентралізації, моніторингу якості підготовки, міжнародного співробітництва тощо.

Відносини між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування в організації професійної підготовки робітничих кадрів є визначальними на сучасному етапі реформування профтехосвіти. У багатьох країнах світу прогресивною вважається ідея децентралізації. Децентралізація (від лат. de – відмова та англ. decentralization – централізація) – “передання частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширення повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем” [1, 111].

Відсутність надійних механізмів реалізації проголошених державою пріоритетів, намірів; недостатнє фінансування модернізації освіти та управління нею, уповільнене формування нових методів державного регулювання, організаційно-економічних механізмів, які забезпечують мобілізацію коштів до бюджету галузі від установ, підприємств, населення, ефективного їх використання і завдяки цьому відповідне відносне забезпечення доступності та якості всіх освітніх послуг [2].

Процес децентралізації передбачає делегування прав в управлінні місцевим органам виконавчої влади, то доцільно розширити повноваження місцевих органів виконавчої влади в управлінні навчальними закладами, надавши їм більшу самостійність у вирішенні організаційних, управлінських, фінансових питань, що зумовлено необхідністю кращого врахування освітніх потреб даної місцевості [3].

Проведення децентралізації спрямоване на підвищення гнучкості на рівні навчального закладу, що сприятиме швидшому процесу прийняття рішень, більш поінформованому, більш гнучкому, і здатному швидше реагувати на місцеві потреби, на відміну від рішень, що приймаються на центральному рівні, який часто буває занадто віддаленим від місцевого.

Очікується, що можливість приймати рішення ближче до рівня навчальних закладів допоможе краще адаптувати навчальні програми до місцевих умов, сприятиме росту відповідальності, підсилить мотивацію учнів та педагогів,

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

сприятиме участі батьків та підвищить готовність громади брати участь у фінансуванні навчальних закладів.

Якісна підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів є необхідною передумовою працевлаштування випускників і спрямовується на їх захист від безробіття. Висока конкуренція на ринку праці змушує навчальні заклади розробляти нові механізми співпраці з роботодавцями задля підвищення ефективності навчання. Основним завданням навчальних закладів є не стільки підготовка кадрів з ґрунтовними знаннями, скільки глибоко мотивованих фахівців з розвиненими професійними навичками, готових до виконання відповідних до фаху розумових чи фізичних дій, творчих особистостей, здатних аналізувати соціально-економічні зміни в суспільстві.

До основних умов реалізації механізмів державного управління регіональною системою підготовки робітничих кадрів ми віднесли:

- визнання пріоритетності розвитку системи підготовки робітничих кадрів у процесі формування й реалізації державної освітньої політики на національному, регіональному та локальному рівнях;

- упровадження зовнішньої незалежної оцінки професійної підготовки робітничих кадрів у ПТНЗ;

- удосконалення інформаційно-комунікаційного зв'язку між системою підготовки робітничих кадрів та іншими освітніми закладами і регіональним ринком праці;

- упровадження державно-громадського управління регіональною системою підготовки робітничих кадрів;

- компетентісна спрямованість системи підготовки робітничих кадрів;

- забезпечення професійного розвитку керівників системи підготовки робітничих кадрів у галузі управлінської та фінансово-економічної діяльності.

Професійне навчання пов'язане зі значними матеріальними витратами, тому обґрунтування і визначення економічних умов якісної підготовки робітників є важливим моментом в загальній системі управління професійно-технічним навчальним закладом.

Ми розглядаємо економічні умови професійної підготовки робітничих кадрів, як: пропозицію освітніх послуг і продукції професійно-технічного навчального закладу та попит на них; види товарів та освітні послуги, які можуть придбати споживачі та покупці; обсяги грошових коштів, які вони можуть витратити на ці покупки; надлишок або нестача робочих місць, робочої

сили, що впливає на рівень заробітної плати працівників, тобто на їх можливість придбання товарів та споживання професійно-освітніх послуг.

Створення економічних умов для розвитку професійно-технічної освіти в Україні вимагає реалізації комплексу заходів, які пов'язані з:

- фінансовою, управлінською та освітньою децентралізацією;

- автономізацією професійно-технічних навчальних закладів;

- розширенням переліку навчально-виробничих послуг;

- створенням ефективної системи соціального захисту населення.

У ринковій економіці ПТНЗ функціонує як цілісна, єдина і збалансована система, що орієнтована на певну мету. За своєю суттю навчальний заклад – це осередок активної діяльності певного професійно-організованого колективу людей, здатного за допомогою наявних засобів навчально-виробничої діяльності та сучасних інформаційних ресурсів виробляти матеріальні блага та надавати освітні послуги для задоволення попиту споживачів.

Нами визначено такі **основні організаційно-економічні умови** функціонування ПТНЗ: наявність сприятливих для розвитку навчально-виробничої діяльності законів і рішень законодавчої та виконавчої влади та їх додержання; матеріальна зацікавленість педагогічного і учнівського колективу в результатах освітньої та виробничої діяльності; підприємницький ризик і відповідальність за результати діяльності; спрямування до самоокупності, рентабельності, самофінансування; автономізація навчального закладу.

Характер функціонування професійно-технічного навчального закладу в умовах ринку визначається свободою у прийнятті рішень, з одного боку, і об'єктивними обмеженнями, що існують у будь-якій соціально-економічній системі, з другого. Чинники, що обмежують діяльність навчального закладу зумовлені: попитом на продукцію та освітні послуги; фінансовими обмеженнями; обмеженням часом; вимогами до якості продукції та освітніх послуг; невідповідністю діючої посадової інструкції майстра виробничого навчання сучасним вимогам організації навчально-виробничої діяльності у професійно-технічному навчальному закладі; застарілими матеріально-технічними ресурсами професійної підготовки робітничих кадрів тощо.

В умовах високорозвиненого виробництва, оснащеного складною технікою, високими виробничими технологіями, особливу

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

актуальність набуває максимальне наближення оснащення навчально-виробничих майстерень у професійно-технічних навчальних закладах до умов сучасного виробництва.

Сучасні виробничі технології потребують технічного переоснащення майстерень навчальних закладів. Без цього неможлива якісна підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних робітників.

Разом з тим, ідеально створені учнівські робочі місця у навчально-виробничих майстернях навчального закладу – половина справи. Необхідно навчити учнів працювати на сучасному обладнанні, володіти технікою, механізмами, інструментами, сучасною технологією, опанувати прогресивні форми організації праці, здобути необхідні практичні навички самостійного та якісного виконання практичних робіт.

Ринкова економіка чітко визначає орієнтири професійної освіти, робить очевидним те, що головна мета всіх суб'єктів освітнього процесу полягає в необхідності урахування сучасних соціально-економічних реалій регіонального ринку праці і трансформування їх у конкретні професійно-освітні програми.

Найважливіша риса сучасного професійного навчання – його спрямованість на те, щоб навчити учнів не лише пристосуватись, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін.

Зважаючи на те, що одним із споживачів системи професійно-технічної освіти є бізнес, необхідною умовою змін на краще стає тісна взаємодія бізнесу і ПТНЗ на взаємовигідній основі, яка реалізується суб'єктами соціального партнерства.

Сучасний розвиток виробництва характеризується інтенсивними замінами старих технологій на нові. Величезний асортимент нових матеріалів та технологій їх використання, що пройшли на зміну традиційним, потребують від кваліфікованих робітників зовсім іншого рівня знань, професійних умінь та навичок, обґрунтованого підходу до вирішення різноманітних виробничих завдань.

На регіональному ринку праці соціальні партнери-роботодавці надають перевагу тим випускникам, які володіють інноваційними виробничими технологіями, мають глибокі знання щодо планування, організації та здійснення комплексу робіт, а також мають досвід практичного використання цих знань. Випускник з таким рівнем професійної компетентності буде конкурентоспроможним та мобільним на ринку праці, займати активну соціальну позицію.

Однією з найбільш поширених та продуктивних форм роботи, що об'єднують напрями соціального партнерства, є впровадження інноваційних виробничих

технологій у навчально-виробничий процес ПТНЗ через створення регіональних навчально-практичних центрів (РНПЦ).

Основна мета навчально-практичних центрів – забезпечення підвищення якості професійно-практичної підготовки, професійної мобільності та конкурентоспроможності випускників ПТНЗ шляхом подолання розриву між тенденціями розвитку сучасних підприємств та змістом професійного навчання у навчальному закладі на основі:

- створення умов для реалізації принципів випереджувальної професійної освіти та освіти протягом життя для робітників;

- оновлення змісту професійного навчання відповідно до сучасних вимог ринку праці;

- оновлення ресурсного забезпечення навчально-виробничого процесу матеріалами роботодавців.

Основними функціями регіонального навчально-практичного центру є:

1. Участь у реалізації державних, освітніх та економічних програм.

2. Надання професійно-технічним навчальним закладам регіону консультативної, експериментальної, посередницької допомоги з питань практичного освоєння учнями, слухачами новітніх матеріалів та технологій.

3. Налагодження ділових контактів з навчальними закладами, підприємствами, фондами на регіональному, міжрегіональному рівнях з метою поліпшення підготовки та підвищення кваліфікації робітників.

4. Забезпечення відповідного рівня стажування майстрів виробничого навчання та викладачів спеціальних предметів.

5. Надання консультативної, практичної та методичної допомоги професійно-технічним навчальним закладам регіону з питань впровадження в навчальний процес новітніх технологій і матеріалів.

6. Формування навчально-матеріальної та методичної бази, для забезпечення навчання з освоєння новітніх технологій та застосування сучасних матеріалів.

7. Надання матеріально-технічної бази, обладнання та необхідного навчально-матеріального забезпечення для стажування майстрів виробничого навчання і викладачів спеціальних предметів професійно-технічних навчальних закладів регіону з освоєння ними новітніх матеріалів.

8. Участь в організації та проведенні майстер-класів, семінарів-практикумів, конференцій, засідань обласних (міських) методичних секцій з питань впровадження в навчальний процес новітніх матеріалів і технологій при підготовці робітничих кадрів.

СТАН СФОРМОВАНOSTI КУЛЬТУРИ ОСОБИСТIСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТIВ ПЕДАГОГIЧНИХ УНІВЕРСИТЕТIВ

9. Внесення пропозицій щодо вдосконалення навчальних робочих програм із спеціальних предметів та виробничого навчання з вивчення новітніх матеріалів і технологій.

Якість професійно-технічної освіти, серед іншого, також пов'язана із забезпеченням відповідності навчальних програм. Під відповідністю у цьому контексті розуміється підготовка за компетентностями, що необхідні роботодавцям (як державним, так і приватним). Знову ж таки, для визначення необхідних компетентностей буде потрібне залучення роботодавців. Також буде необхідно створити можливості та процедури для того, щоб кожна окрема навчальна програма відповідала місцевим

потребам щодо компетентностей – що вимагає децентралізації і передачі повноважень на нижчі рівні.

1. *Державне управління та державна служба: словник-довідник / уклад. О.Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2005. – 480 с.*

2. *Набока М. Соціально-педагогічні засади управління освітою сільського району в сучасних умовах [Електронний ресурс] / М. Набока. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.gov/Portal/soc_Gum/Gupkhdpi/2008_16?138-140.pdf.*

3. *Курець В. Децентралізація фінансового управління загальноосвітніми школами України – нагальна проблема часу [Електронний ресурс] / В. Курець. – Режим доступу: www.confcontact.com/2009kach/kurec.htm*

Стаття надійшла до редакції 24.06.2015

УДК 371.311

Катерина Маслюк, викладач кафедри української мови та методики її навчання, аспірантка Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

СТАН СФОРМОВАНOSTI КУЛЬТУРИ ОСОБИСТIСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТIВ ПЕДАГОГIЧНИХ УНІВЕРСИТЕТIВ

Обґрунтовано важливість особистісного самовизначення, розкрито сутність культури особистісного самовизначення. Уточнено поняття “культура особистісного самовизначення студентів” як інтегративного утворення, що передбачає усвідомлення людиною самої себе, своєї індивідуальності та універсальності.

Ключові слова: культура особистісного самовизначення, студенти, критерії, показники, рівні, констатувальний етап експерименту.

Літ. 5.

Екатерина Маслюк, преподаватель кафедры украинского языка и методики его обучения, аспирантка Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины

СОСТОЯНИЕ СФОРМИРОВАННОСТИ КУЛЬТУРЫ ЛИЧНОСТНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УНИВЕРСИТЕТОВ

Обосновано значение личностного самоопределения, раскрыта суцність культури личностного самоопределения. Уточнено понятие “культура личностного самоопределения студентов” как интегративного образования, которое предусматривает осознание человеком самого себя, своей индивидуальности и универсальности.

Ключевые слова: культура личностного самоопределения, студенты, критерии, показатели, уровни, констатирующий этап эксперимента.

Kateryna Maslyuk, Lecturer of the Ukrainian Language and Methods of its Teaching Department Uman State Pedagogical University by P. Tychnina

THE STATE OF FORMATION OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES STUDENTS' OF CULTURE OF PERSONALITY SELF-DETERMINATION

Importance of personality self-determination is reasonable, essence of culture of personality self-determination, that envisages the search of own “internal essence”, acquisition of the valued-semantic unity and its realization is exposed. Personality accepts displace, inwardly necessary in a certain period of life that create the prospect of personality development, direct further motion of its existence.

Keywords: culture of personality self-determination, students, criteria, indexes, levels, diagnostic stage of experiment.

Постановка проблеми. Сучасне життя пропонує не лише сприятливі умови для вияву людиною своєї індивідуальності, а й висуває перед нею жорсткі вимоги – самостійно

обирати оптимальні варіанти поведінки в не передбачуваних ситуаціях, самостійно розв'язувати проблеми, спираючись на наявні знання та життєвий досвід. Тобто йдеться про